حان داۋىرىندەگى ”شالىك قالاسىنىڭ“ شىن تۇلعاسى قايتا كورىندى

ـــــ ارحەولوگيالىق قازبا شونجىداعى شىڭگىزى ەسكى جۇرتىنىڭ تاريحي سىرىن اشتى

☐ **گازەتىمىزدىڭ جالپىلىق اقپارات قۇرالدارى ٴتىلشىسى جاڭ حايفىڭ**

5 ـ ايدىڭ 5 ـ كۇنى 2019 ـ جىلعى مەملەكەتتىك 10 ۇلكەن ارحەولوگيالىق بايقاۋدىڭ ناتيجەسى جاريالاندى، شينجياڭ شونجى شىڭگىزى ەسكى جۇرتى تىزىمدىك قاتارىنان ورىن الىپ، ٴار سالانىڭ نازارىن اۋداردى. ول كەزەكتە شينجياڭنان بايقالعان تۇڭعىش حان داۋىرىندەگى اسكەري قالاشىق ەسكى جۇرتى، ماماندار ونىڭ كەزىندە اتاعى جەر جارعان حان داۋىرىندەگى شالىك قالاسىنىڭ كونە جۇرتى، حان پاتشالىعىنىڭ باتىس ٴوڭىردى ٴونىمدى جونگە سالۋىنداعى جانە باسقارۋىنداعى تاريحي كۋاسى ەكەندىگىن تۇراقتاندىردى.

2014 ـ جىلدان 2019 ـ جىلعا دەيىن، ارحەولوگيا قىزمەتكەرلەرى ۇزدىكسىز اشۋ جانە زەرتتەۋ ارقىلى دۇنيە جۇزىنە حان داۋىرىندەگى ٴبىر ەسكى جۇرتتىڭ تاريحي سىرىن اشتى.

اتاعى جەر جارعان اسكەري قالاشىقتىڭ ەسكى جۇرتى

جاز باسىنداعى شونجى اۋدانىنىڭ جانبۇلاق كورىنىس ٴوڭىرى، كوز جەتپەس جاسىل ٴبيداي اتىزى جەلمەن تەربەلەدى، بانجياگوۋ قالاشىعىنىڭ ماگوۋلياڭ قىستاعى وسى جەرگە جايعاسقان، مىنە بۇل ارا شىڭگىزى ەسكى جۇرتى.

”ۇزدىكسىز اشۋ جانە زەرتتەۋ ارقىلى ٴبىز ەسكى جۇرتتىڭ قۇرىلىمدىق ورنالاسۋى مەن يقۋاتتىق بولىكتەرىن تۇراقتاندىردىق“، ـ دەدى 5 ـ ايدىڭ 8 ـ كۇنى شينجياڭ مادەنيەت ەسكەرتكىشتەرى ارحەولوگيالىق زەرتتەۋ ورنىنىڭ تەتە اعا زەرتتەۋشىسى تيان شياۋحۇڭ ٴتىلشىنىڭ سۇحباتىن قابىلداعاندا. ول شىڭگىزى ەسكى جۇرتىن ارحەولوگيالىق بايقاۋ نىسان گرۋپپاسىنىڭ جاۋاپتىسى ەدى.

اۋەدەن تۇسىرىلگەن كارتادان مىنانى كورۋگە بولادى: تىك ٴتورتبۇرىش ەسكى جۇرت تاۋ جاعالاپ، سۋ جاستانىپ جارقاباقتا سالىنعان، سولتۇستىگى بيىك، وڭتۇستىگى الاسا، ەڭ ۇلكەن تومەندەۋ پارقى 200 مەتر. باتىس جاعى، سولتۇستىك جاعى قالا قورعانى، شىعىس جاعى، وڭتۇستىك جاعى تەرەڭ شاتقال، شاتقال تابانىنداعى ماگوۋ وزەنى وڭتۇستىكتەن سولتۇستىككە قاراي قالانىڭ شىعىسىن وراپ وتەدى، قالانىڭ سىرتىندا قورعانىس ورا بار؛ ەسكى جۇرتتىڭ باتىس سولتۇستىك ٴمۇيىسى مەن شىعىس سولتۇستىك مۇيىسىندە بىردەن قاراۋىلحانا بار، قالانىڭ بىردەن ـ ٴبىر ەسىگى باتىس قالا قورعانىنىڭ ورتاسىنا ورنالاسقان، بۇكىل ەسكى جۇرتتىڭ جالپى اۋدانى 110 مىڭ شارشى مەتر. قالانىڭ ىشىنە باتىس سولتۇستىك قالا قورعانىن جاستاي تاعى 20 مىڭ شارشى مەترلىك ىشكى قالا سالىنعان.

سولتۇستىك قالا قورعانىنداعى شىعىڭقى ەكى قاراۋىل تۇعىرى شىڭگىزى ەسكى جۇرتىنىڭ قورعانىس ەرەكشەلىگىن ايگىلەيدى، قالانىڭ ىشىنەن قازىپ الىنعان قىرۋار اسكەري قارۋ ـ جاراق، ساۋىتتاعى تەمىر قيىقتار دا وسى ەرەكشەلىكتى ەرەكشەلەندىرە تۇسكەن. قالانىڭ ىشىنەن قازىپ الىنعان بۇيىمداردىڭ بارىندە حان ٴداۋىرىنىڭ ايقىن ەرەكشەلىگى بار، ماماندار جازبا دەرەكتەرمەن بىرلەستىرىپ دالەلدەۋ ارقىلى ونىڭ حان ٴداۋىرىنىڭ ايگىلى سارداري گىڭ گۇڭنىڭ قورعاعان شالىك قالاسى ەكەنىن تۇراقتاندىردى.

”شىڭگىزى ەسكى جۇرتى تيانشان تاۋ سىلەمىنىڭ سولتۇستىك باۋرايىنداعى بۇيىراتقا جايعاسقان، قۇلاما جەر ٴتۇزىلىسى قورعانىسقا جەڭىل، شابۋىلداۋعا قيىن بولىپ، تيانشان تاۋىنىڭ وڭتۇستىگى مەن سولتۇستىگىنىڭ بارىس ـ كەلىسىن القىمدايتىن ماڭىزدى قىساڭ. جاڭا ەرانىڭ 75 ـ جىلى حان ٴداۋىرىنىڭ ايگىلى سارداري گىڭ گۇڭ ’شالىك قالاسى بويىنداعى سۋلى شاتقال قورعانىسقا ٴتيىمدى‘ دەپ ەسەپتەپ، جيىنمان قالاسىنان (قازىرگى جەمسارى) شەگىنىپ، شالىك قالاسىنا بارىپ قورعانىس جاسايدى. جازبا دەرەكتەردەگى ەستەلىك شىڭگىزى ەسكى جۇرتىنىڭ جاعراپيالىق ورتاسىمەن بۇكىلدەي ساي كەلەدى، قازىپ الىنعان مۇرالاردا دا حان ٴداۋىرىنىڭ ايقىن ەرەكشەلىگى بار، گىڭ گۇڭنىڭ باتىس وڭىردە ارەكەت جاساعان ۋاقىتىمەن ٴدال كەلەدى، وسى ارقىلى ٴبىز شىڭگىزى ەسكى جۇرتىن حان داۋىرىندەگى شالىك قالاسىنىڭ ەسكى جۇرتى ەكەنىن جورامالدادىق“، ـ دەدى تيان شياۋحۇڭ.

ىلۋدە ٴبىر كەزدەسەتىن ”حان ٴداۋىرىنىڭ وتتىقتى قازانى“

كوپتەگەن ماماندار شىڭگىزى ەسكى جۇرتىن حان ٴداۋىرىنىڭ بايىرعى قالاسى دەپ تۇراقتاندىردى، بۇنىڭ باستى نەگىزى وسى جەردەن قازىپ الىنعان قىرۋار باعالى مۇرالار ەدى.

ەسكى جۇرتتان حان داۋىرىندەگى كەرپىش، حان داۋىرىندەگى قىش مولىنان قازىپ الىندى، ورنەكتى قاڭلتاق كەرپىشتەگى بۇلت ناقىشى كۇشتى داۋىرلىك ەرەكشەلىك الادى. ”مۇنداي بۇلت ناقىشى ورنەكتەلگەن ورنەكتى قاڭلتاق كەرپىش ەكى حان داۋىرىندە ەرەكشە كەڭىنەن تارالعان. جاساۋ مانەرىنەن الىپ قاراساق تا، شىعىس حان ٴداۋىرىنىڭ باستاپقى جىلدارىنىڭ ەرەكشەلىگى دە ايقىن. بۇدان سىرت، زيراتتىقتان حان ٴداۋىرىنىڭ كوپتەگەن ۋجۋ جارماعىن تەرىپ الدىق. تاعى تيپتىك حان ٴداۋىرىنىڭ ەرەكشەلىگىن العان كوپتەگەن كوزە قۇتى، ماي شام، كۇبى سياقتى ىدىس ـ اياقتارىن، جابدىقتارىن قازىپ الدىق“، ـ دەدى شينجياڭ مادەنيەت ەسكەرتكىشتەرى ارحەولوگيالىق زەرتتەۋ ورنىنىڭ زەرتتەۋشىسى ۋ يۇڭ تانستىرا. بۇل جورامال كومىرتەگى 14 ارقىلى جىل ولشەۋ ساندى مالىمەتىنىڭ سپاتتاۋىنا يە بولدى.

شىڭگىزى ەسكى جۇرتىنان تاعى ٴبىر ەرەكشە قىش بۇيىم قازىپ الىندى. ”تەگەنەگە ۇقسايدى، ورتاسىندا دوڭگەلەك مورجاسى بار، ’جەرگىلىكتى وتتىقتى قازانعا‘ ۇقساپ قالادى. بۇل سول كەزدەگى باتىس ٴوڭىردىڭ ىدىس ـ اياعى ەمەس ەكەنى ايدان انىق، شينجياڭ ٴوڭىرىنىڭ باسقا جەرىنەن دە مۇنداي قازان ـ وشاق قازىپ الىنباعان. كوپشىلىك مۇنى وسى جەردە قورعانىستا تۇرعان سەردار ـ جاساقتار ورتا جازىقتان الا كەلگەن بولۋى مۇمكىن دەپ تۇسپالدادى“. ۋ يۇڭ زور قىزىعۋ تانىتىپ: ”تەگەنەنىڭ تۇبىندە جانە قالدىق زات بار“ دەدى.

”شىڭگىزى ەسكى جۇرتىنان قازىپ الىنعان قىرۋار حان ٴداۋىرىنىڭ تيپتىك ىدىس ـ اياق جابدىقتارى شينجياڭ وڭىرىندە ارحەولوگيالىق جاقتان مادەنيەتتى داۋىرگە ايىرۋدا كورسەتكىشتىك ماڭىزعا يە“، ـ دەدى تيان شياۋحۇڭ.

وسى رەتكى ارحەولوگيالىق قازبا قيمىلىنا قاتىسقان ـ كەيىندى شينجياڭنىڭ ٴىشى ـ سىرتىنان 10 نەشە قاتىستى ورىن قاتىناسىپ، كوپ ٴتۇرلى جوعارى عىلىم ـ تەحنيكالىق تاسىلدەر قولدانىپ، توپىراق، حايۋانات ـ وسىمدىكتەر، قاشىقتىقتان بارلاۋ، اۋەدەن ولشەۋ سياقتى كوپ ٴتۇرلى پاندەر بىرلەسكەن زەرتتەۋلەردى تەك قادامدا ورىستەتتى. ٴبىرسىپىرا زەرتتەۋ تابىستارى حان داۋىرىندە شالىك قالاسىندا كوپ ٴتۇرلى شارۋاشىلىقتىڭ قاتار ٴومىر سۇرگەن ٴوندىرىس كورىنىسىن كەسكىندەدى: سول كەزدەگى شونجى قازىرگى كەزدەن جىلى دا ىلعال بولعان. سول كەزدە ەگىن شارۋاشىلىعى ٴوندىرىسى نەگىز ەتىلىپ، نەگىزىنەن ارپا جانە ٴبيداي ەگىلگەن، سونىمەن بىرگە سيىر، قوي باعۋدى نەگىز ەتكەن مال شارۋاشىلىعى بار، تاعى از مولشەردە ساۋدا قيمىلدارى بولعان.

”تۇتاس شينجياڭدا كوپ جەردەن ەسكى جۇرت قازىلعان، ەكى حان داۋىرىندەگى قالا جۇرتى دەپ تۇراقتاندىرىلعانى تەك وسى بىرەۋ عانا. شىڭگىزى ەسكى جۇرتىنداعى ارحەولوگيالىق قازبا شينجياڭ وڭىرىندەگى ەكى حان داۋىرىندەگى قالا جۇرتى ارحەولوگيالىق بايقاۋىنداعى اقتاڭداقتى تولتىردى“، ـ دەدى تيان شياۋحۇڭ.

تىڭعىلىقتى جۇرگىزىلگەن دالا ارحەولوگيا قىزمەتى، تارتىمدى تابىستار شونجىداعى شىڭگىزى ەسكى جۇرتى ارحەولوگيالىق بايقاۋ نىسانىن ”2016 ـــ 2017 ـ جىلعا دەيىنگى دالا ارحەولوگيا سىيلىعىنىڭ“ 2 ـ دارەجەلى سىيلىعىنا يە ەتتى. بۇل جوڭگو ارحەولوگيالىق قوعامى باعالايتىن جوڭگو ارحەولوگيا سالاسىنىڭ دالا ارحەولوگياسىنا بەرەتىن ەڭ جوعارى سىيلىعى ٴارى قازىرگە دەيىن شينجياڭ ارحەولوگياسىنىڭ دالالىق قازبا جاعىندا العان ەڭ جوعارى سىيلىعى.

حان پاتشالىعىنا قاراستىلىقتىڭ تاريحي دالەلى

شىڭگىزى ەسكى جۇرتى قازىرگە دەيىن شينجياڭ وڭىرىنەن بايقالعان بىردەن ـ ٴبىر ٴداۋىرى دۇرىس، سەنىمدى، ٴتۇزىلىسى نەگىزىنەن ٴبۇتىن، ساقتالۋ جاعدايى جاقسى، مادەنيەت ەرەكشەلىگى ايقىن حان ٴداۋىرىنىڭ بايىرعى جۇرتى. 2013 ـ جىلى ول مەملەكەت بويىنشا ٴتۇيىندى قورعالاتىن مادەنيەت ەسكەرتكىش ورنى بولدى.

حان داۋىرىنەن باستاپ شينجياڭ ٴوڭىرى رەسمي جوڭگو تەرريتورياسىنىڭ ٴبىر بولىگىنە اينالدى. جاڭا ەرادان بۇرىنعى 60 ـ جىلى باتىس حان پاتشالىعى باتىس ٴوڭىر باسقاقتىعىن قۇرىپ، ونى باتىس ٴوڭىردى باسقاراتىن اسكەري اكىمشىلىك ورگان ەتتى. شىڭگىزى ەسكى جۇرتى حان پاتشالىعىنىڭ باتىس ٴوڭىردى ٴونىمدى جونگە سالعاندىعىنىڭ جانە باسقارعاندىعىنىڭ تاريحي دالەلى.

شالىك قالاسىنىڭ تاريحتا اتى قالۋىنداعى سەبەپ، ايگىلى ساردار گىڭ گۇڭنىڭ كەزىندە وسى ارادا وشپەس ەڭبەك سىڭىرگەندىگىنەن. ول وتە از ساردار مەن جاساقتى باستاپ، قاندى شايقاس جۇرگىزىپ، وزىنەن 100 ەسە اساتىن حۇن اسكەرلەرىن جەڭىپ، ”ار ـ نامىسى سۋ ۋدان اسقان“ ادالدىعىمەن، باتىرلىعىمەن سوڭعىلاردىڭ قۇرمەتىنە بولەنىپ، شالىك قالاسى ٴوشپەس باتىرلىق ىزىن قالدىرىپ كەتتى.

شينجياڭ مادەنيەت ەسكەرتكىشتەرى ارحەولوگيالىق زەرتتەۋ ورنىنىڭ باستىعى لي ۋنيىڭ مىنالاردى ٴبىلدىردى: ”جاقىنعى جىلداردا قالا ارحەولوگياسى شينجياڭنىڭ دالا ارحەولوگياسىنداعى ماڭىزدى تۇيىندەرىنىڭ ٴبىرى بولدى. شينجياڭدا ٴبىر قىدىرۋ قالا جۇرتتارىنىڭ جالعاسۋ ۋاقىتى ەداۋىر ۇزاق، قايتا ـ قايتا پايدالانىلعاندىقتان، قالانىڭ قۇرىلىستارى اۋىر ٴبۇلىندى، ال شىڭگىزى جەكە ـ دارا تۇرعان حان ٴداۋىرىنىڭ قالا جۇرتى، ٴداۋىرى دۇرىس، سەنىمدى، ٴتۇزىلىسى نەگىزىنەن ٴبۇتىن، ساقتالۋ جاعدايى جاقسى، مادەنيەت ەرەكشەلىگى ايقىن، بۇل ٴبىزدىڭ قازىر جۇرگىزىپ جاتقان ەكى حان داۋىرىندەگى باتىس ٴوڭىر باسقاقتىعى ەسكى جۇرتى ارحەولوگياسى جونىنەن وي سالاتىن ٴمان الاتىنى داۋسىز“.

شىڭگىزى ەسكى جۇرتى ارحەولوگيا جەتىستىگى شينجياڭنىڭ حان داۋىرىنەن باستاپ جوڭگو تەرريتورياسىنىڭ ايىرىلماس ٴبىر بولىگى، شينجياڭداعى ۇلتتار مادەنيەتى ورتا جازىق مادەنيەتىمەن ىشتەسىپ، توعىسىپ، تۇنستاس بولعاندىعى سىندى تاريحي شىندىقتى تۇسىندىرۋدە ماڭىزدى تاريحي قۇنعا جانە رولگە يە.

لي ۋنيىڭ بىلاي دەدى: ”شىڭگىزى ەسكى جۇرتى جانبۇلاق كورىنىس وڭىرىنە ورنالاسقان، مادەنيەت ارقىلى ساياحاتتى جەبەپ، ساياحات ارقىلى مادەنيەتتى ايگىلەۋدە تابيعي باسىمدىققا يە. قاتىستى تاراۋلاردىڭ ەسكى جۇرتتى قورعاۋدى جاقسى ىستەۋ نەگىزىندە، ەسكى جۇرت باقشاسىن قۇرۋدى ۇمىتەتەمىز، وسىلايشا شالىك قالاسىنىڭ قاتپارلى قالىڭ تاريحي مادەنيەتىنىڭ جاي ـ جاپسارىن ساقتاپ، جالعاستىرىپ قانا قالماستان، ونان دا ماڭىزدىسى، ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ حان داۋىرىندەگى وسى قالا جۇرتى ارقىلى شينجياڭ تاريحىن تۇسىنۋىنە مۇمكىندىك جاساي الامىز“.

شىڭگىزى ەسكى جۇرتىنىڭ باتىس سولتۇستىگىندەگى قاراۋىلحانا جانە قالا قورعانى (ماتەريالدىق سۋرەت).

☐ شينحۋا اگەنتتىگى تاراتقان (سۋرەتتى جوڭگو مادەنيەت ەسكەرتكىشتەر گازەتى مەكەمەسى بەرگەن)

(باسى 1 ـ بەتتە)

”ۇستىنەن تاراتىپ زات ساتۋ جاڭا ورىكتەگەن كاسىپ كۇيى، ونى جەر ـ جەردىڭ بارلىعى سىناپ كورىپ جاتىر. ٴار دارەجەلى كادرلاردىڭ ۇستىنەن تاراتىپ زات ساتۋدى سىناپ كورۋى باسىلىپ قالعان اۋىل شارۋاشىلىعى ەرەكشە ونىمدەرىنىڭ ساتىلۋىنا دەم بەرىپ قالماستان، ونان دا ماڭىزدىسى، ۇلگى كورسەتۋ، جەتەكتەۋ بولىپ، نەگىزگى ساتىداعى ۇستىنەن تاراتۋ ەلەكتروندى ساۋداسىنىڭ دامۋى ٴۇشىن جەدەلدەتۋ پەرنەسىن باستى“، ـ دەيدى اۆتونوميالى رايوندىق ساۋدا مەڭگەرمەسىنىڭ قاتىستى جاۋاپتىسى.

جاڭا تيپتى ىندەتشا ۆيرۋس وكپە قابىنۋ ىندەتى تۇلعانان بەرى، ينتەرنەتتە تاپسىرىس بەرىپ زات ساتىپ الۋدى تاڭداۋشىلار اناعۇرلىم كوبەيىپ، ۇستىنەن تاراتىپ زات ساتۋ تىڭنان تۇرەن سالدى، كادرلار باستاماشى بولىپ قالماستان، كوپتەگەن شارۋالار جانە ەلەكتروندى ساۋدامەن اينالىساتىندار دا كامەرا الدىنا شىعىپ ٴتۇرلى ونىمدەرىن وتكىزىپ، ۇستىنەن تاراتىپ زات ساتۋدى ۇزدىكسىز قىزدىرا ٴتۇستى.

شينجياڭ شيۋي چۋانچي ينتەرنەت عىلىم ـ تەحنيكا شەكتى سەرىكتەستىگى يوپۇرعا اۋدانى، اقشي اۋدانى سياقتى جەرلەردە الەۋمەتتىك ەلەكتروندى ساۋدادا ۇستىنەن تاراتۋ بولىمدەرىن اشتى، سونداي ـ اق ”ەلەكتروندى ساۋدادان حاباري بار، ۇستىنەن تاراتۋ جۇرگىزە الاتىن“ كۇرس تاربيەشىلەرىن جەر ـ جەرگە بارۋعا ۇيىمداستىرىپ، ەلەكتروندى ساۋدادا ۇستىنەن تاراتىپ زات ساتۋ كۇرستارىن وتكىزىپ، ەلەكتروندى ساۋدادا ۇستىنەن تاراتىپ زات ساتۋعا قاتىستى ەڭ جاڭا تۇعىرلار، ۇستىنەن تاراتۋ شەبەرلىكتەرى سياقتى مازمۇنداردى شارۋالارعا جانە ەلەكتروندى ساۋدامەن اينالىساتىندارعا تانىستىردى.

اۆتونوميالى رايوندىق ساۋدا مەڭگەرمەسى وسى اۋقىمنان پايدالانا وتىرىپ، ۇستىنەن تاراتۋ ەلەكتروندى ساۋداسىنىڭ تۇتىنۋدى جەتەكتەۋ رولىن ساۋلەلەندىرىپ، ۇستىنەن تاراتۋ ەلەكتروندى ساۋداسى ارقىلى اۋىل شارۋاشىلىعى ونىمدەرىن ساتۋ سەرپىنىن ارتتىرىپ، اۋىل شارۋاشىلىعى ونىمدەرىنىڭ ساتىلىم ارناسىن كەڭەيتتى؛ ينتەرنەت جۇلدىزدارىنىڭ ۇستىنەن تاراتۋى سياقتى ەلەكتروندى ساۋدانىڭ جاڭا كاسىپ كۇيلەرى ارقىلى ”شاعىن دا ادەمى“ ٴوڭىرلىك ينتەرنەتتىك جاڭا ماركالار قالىپتاستىرىپ، اۋىل شارۋاشىلىعى ونىمدەرىنىڭ ينتەرنەتتەگى تۇتىنۋىن كەڭەيتتى؛ ”ٴبىر، 10، 100، 1000“ قۇرىلىسىن (ٴبىر ۇستىنەن تاراتۋ بازاسىن قۇرۋ، 10 ٴتۇيىندى ۇستىنەن تاراتۋ تۇلعاسىن سۇيەمەلدەۋ، 100 ٴتۇيىندى تاۋاردى شوعىرلى ۇگىتتەۋ، 1000 ۇستىنەن تاراتۋ بەلسەندىسىن جەتىلدىرۋ) ىلگەرىلەتتى؛ ۇستىنەن تاراتۋ ەلەكتروندى ساۋداسى بويىنشا اۋىس ـ كۇيىس جاساۋ، باسەكەلەسۋ قيمىلدارىن ۇيىمداستىرىپ وتكىزىپ، بۇكىل رايونداعى ۇستىنەن تاراتۋ ەلەكتروندى ساۋداسىنىڭ جالپى تۇلعالىق كاسىپ دەڭگەيىن ٴوسىردى.

اۆتونوميالى رايوندىق ساۋدا مەڭگەرمەسىنىڭ قاتىستى جاۋاپتىسى بىلاي دەدى: بيىل رايونىمىز ەلەكتروندى ساۋدا تۇعىرلارىنىڭ الەۋمەتتىك جەلىلەر ەلەكتروندى ساۋداسىمەن، ينتەرنەت ساۋداگەرلەرىمەن سەلبەستىك جاساسۋىن زور كۇشپەن ىلگەرىلەتىپ، ينتەرنەت جەلىسىندەگى جانە ينتەرنەت جەلىسىنەن تىس ٴتۇرلى ونىمدەر ساتۋ قيمىلدارىن بىرلەسىپ ورىستەتىپ، ونىمدەردىڭ ساتىلىم ارنالارىن كەڭەيتىپ، قوعامدىق تۇتىنۋ سۇرانىسىن جانداندىرىپ، ەلەكتروندى ساۋدانىڭ ينتەرنەت جەلىسىندە ساتۋ قابىلەتىن ٴوسىرەدى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

جۇمىسشى ـ قىزمەتشىلەر جالپى سانىنىڭ 20%ىنەن اسپاعاندارىنىڭ جۇمىس ورنىن ورنىقتىرۋ قوسىمشا قاراجاتى قايتارىلادى؛ ەكىنشىدەن، قايتارۋ سالىستىرماسىن جوعارىلاتتى، قىزمەتكەر قىسقارتپاعان نەمەسە از قىسقارتقان ورتا، شاعىن، ۇساق كاسىپورىندار جونىنەن، قايتارۋ ولشەمى بۇرىنعى 50%تەن كاسىپورىننىڭ، سونداي ـ اق ونداعى جۇمىسشى ـ قىزمەتشىلەردىڭ بىلتىر تاپسىرعان جۇمىسسىزدىق قامسىزداندىرۋ قاراجاتىنىڭ 100%ىنا جوعارىلاتىلدى، جەڭىلدىك وڭتۇستىك شينجياڭداعى 4 ايماق، وبلىستاعى بارلىق كاسىپورىنداردى قامتيدى. رايونىمىز تاعى بەكىتۋ ولشەمىن لايىقتى كەڭەيتۋ ارقىلى قيىنشىلىعى بار كاسىپورىنداردىڭ جۇمىسسىزدىق قامسىزداندىرۋمەن جۇمىس ورنىن ورنىقتىرۋ بويىنشا قايتارىلاتىن قامسىزداندىرۋ قاراجاتىنان يگىلىكتەنۋ كولەمىن كەڭەيتتى، قازىر بۇل قىزمەت جاپپاي ورىستەتىلۋدە.

”ٴبىز جۇمىس ورنىن ورنىقتىرۋ قوسىمشا قاراجاتىن ساقا قىزمەتكەرلەردىڭ شەبەرلىگىن ٴوسىرۋگە ارنالعان باۋلۋ جانە جاڭا قىزمەتكەرلەردىڭ جۇمىسقا شىعۋدان ىلگەرگى باۋلۋ سياقتى جاقتارعا جۇمساپ، جۇمىسشى ـ قىزمەتشىلەر قوسىنىن ورنىقتىردىق“، ـ دەدى ران يۇيشين. اۆتونوميالى رايوندىق ادام كۇشى بايلىعى جانە قوعامدىق قامتاماسىزداندىرۋ مەڭگەرمەسىنىڭ ساناعىنا نەگىزدەلگەندە، 4 ـ ايدىڭ 21 ـ كۇنىنە دەيىن، رايونىمىز 72 مىڭ كاسىپورىنعا جۇمىسسىزدىق قامسىزداندىرۋمەن جۇمىس ورنىن ورنىقتىرۋ قوسىمشا قاراجاتىنان جالپى 430 ميلليون يۋان قايتارىپ، جۇمىسشى ـ قىزمەتكەرلەردەن ٴبىر ميلليون 463 مىڭ ادام يگىلىكتەنگەن. مۇنىڭ ىشىندە 71 مىڭ ورتا، شاعىن، ۇساق كاسىپورىنعا 320 ميلليون يۋان قايتارىلعان، جۇمىسشى ـ قىزمەتكەرلەردەن ٴبىر ميلليون 213 مىڭ ادام يگىلىكتەنگەن.

ساياسات تيىمدىلىگىن ۇزدىكسىز جارىققا شىعارۋ ٴۇشىن، رايونىمىز ٴوتىنىش ەتۋ بۋىندارىن ىقشامداپ، قايتارىپ بەرۋ بارىسىن ساپالاندىرىپ، ينفورماتسيالاندىرۋ ٴتاسىلى ارقىلى شارتقا ۇيلەسەتىن كاسىپورىنداردى ىرىكتەپ، تەلەفون شالۋ، ينفورماتسيا جەتكىزۋ، ىرىقتىلىقپەن بايلانىس جاساۋ سياقتى تاسىلدەرمەن كاسىپورىندارعا ”بىرگە ٴبىر“ بويىنشا ۇقتىرىپ، ”كاسىپورىننىڭ قوسىمشا قاراجات ىزدەۋىن“ ”قوسىمشا قاراجاتتىڭ كاسىپورىندى ىزدەۋىنە“ وزگەرتىپ، قايتارۋ بارىسىنىڭ باستان ـ اياق ىركىلىسسىز بولۋىن جۇزەگە اسىردى. ”ٴبىز وسىنداي حالىققا تيىمدىلىك جاساۋ ساياساتىن تىڭعىلىقتى تياناقتاندىرىپ، جۇمىسسىزدىق قامسىزداندىرۋدىڭ كاسىپورىنداردىڭ اۋىرتپالىعىن جەڭىلدەتۋ، جۇمىس ورنىن ورنىقتىرۋ جاعىنداعى رولىن تولىق ساۋلەلەندىرەمىز“، ـ دەدى اۆتونوميالى رايوندىق ادام كۇشى بايلىعى جانە قوعامدىق قامتاماسىزداندىرۋ مەڭگەرمەسى جۇمىسسىزدىقتى قامسىزداندىرۋ باسقارماسىنىڭ باستىعى يان كىميڭ.